

8.10.2026

EU:n julkisia hankintoja koskeva asetusuudistus – Teknologiateollisuuden kannat

Komission ehdotus julkisia hankintoja koskevaksi asetukseksi on merkittävin EU:n hankintasääntelyn uudistus sitten vuoden 2014 direktiivien. Sääntelymuodon muutos direktiivistä asetukseksi yhtenäistää hankintasäännöt koko unionissa ja kaventaa samalla kansallista liikkumavaraa. Sisällöllisesti ehdotus laajentaa hankintapolitiikan tavoitteita: taloudellinen turvallisuus, resilienssi ja toimitusvarmuus nostetaan hankintoja ohjaaviksi päämääriksi, käyttöön tuodaan eurooppalaisen etusijan työkalut ja laadun painoarvoa tarjousten vertailussa kasvatetaan. Julkiset hankinnat ovat teknologiateollisuuden yrityksille merkittävä markkina, ja uudistuksen yksityiskohdilla on suora vaikutus yritysten kilpailukykyyn, toimitusketjujen toimivuuteen ja hallinnolliseen taakkaan.

Teknologiateollisuus pitää uudistuksen päätavoitteita – hankintaprosessien yksinkertaistamista, digitalisointia, laadun ja elinkaarikustannusten painoarvon kasvattamista sekä kriittisten hankintojen toimitusvarmuuden parantamista – kannatettavina. Keskeistä on, että resilienssiä vahvistetaan ensisijaisesti riskiperusteisilla toimitusvarmuus- ja turvallisuusvaatimuksilla eikä laaja-alaisella alkuperäsääntelyllä: eurooppalaiset yritykset toimivat globaaleissa arvoketjuissa, ja kilpailun perusteeton rajoittaminen heikentäisi pitkällä aikavälillä juuri sitä kilpailukykyä, jota uudistuksella tavoitellaan. Kriteerien tulee olla tarkkarajaisia, teknologianeutraaleja ja EU:n kansainvälisten kauppasitoumusten mukaisia, ja uudistuksen on aidosti keventää yritysten hallinnollista taakkaa – ei lisätä sitä. Seuraavassa Teknologiateollisuuden kannat ehdotuksen keskeisiin kysymyksiin.

1. Sidosyksikkösääntöjen kansallinen poikkeamamahdollisuus on tervetullut

Teknologiateollisuus pitää erittäin kannatettavana komission asetusesityksessä tunnistettua Suomen sidosyksikköpoikkeussääntelyä. Esityksen osassa III Horisontaaliset säännökset (Luku 1 Poissuljetut ja sekamuotoiset sopimukset) on artikloissa 80 säädetty hankintayksikön sidosyksiköltä tehtävien hankintojen edellytyksistä. Suomessa kilpailutusvelvollisuus on juuri vuonna 2026 säädetty komission esitystä laajemmaksi.

Suomi on juuri kiristänyt inhouse-yhtiöiden määritelmää turvatakseen reilun kilpailun julkisomisteisten ja yksityisten yritysten välillä. Komission esityksessä hankintayksikköjen välinen yhteistyö, eli niin sanottu sidosyksikkösääntely pysyy sinänsä ennallaan, mutta sääntelymuodon muutos direktiivistä asetukseksi olisi vaatinut Suomen avaamaan juuri kesällä 2026 säädetyn kilpailua lisäävän hankintalain uudelleen. Teknologiateollisuuden näkemyksen mukaan on erittäin myönteistä, että näin ei nyt sidosyksikköjen osalta ole käymässä.

Teknologiateollisuus esittää edelleen, että komission asetusesitystä tulisi täydentää niin, että sidosyksikön olisi valittava, toimiiko se yhteishankintayksikkönä vai palveluiden tai tuotteiden toimittajana – molempien roolien ei tulisi olla mahdollisia samanaikaisesti. Yhteishankintayksiköitä käsitellään artikkelissa 9, joka on sananmuodoiltaan erittäin väljä, ja käytännössä mahdollistaa kilpailutusvelvoitteen ulkopuolisena yhteishankintayksikkönä

toimimisen julkisille taloudellisille toimijoille hyvin helposti. Yhteishankintayksikön määritelmää tulisi tiukentaa esitetystä.

2. Alkuperä- ja resilienssikriteerit

Alkuperäkriteerit (European preference)

Hankintasääntelyn lähtökohta pitkään ollut, ja tässäkin komission esityksessä on avoimuus, tasapuolisuus ja syrjimättömyys. Poikkeukseksi tähän lähtökohtaan komissio esittää nyt hankintayksiköille mahdollisuutta preferoida eurooppalaista artikloissa 70-77. Velvoitetta tähän ei kuitenkaan tulisi. Hankintayksikkö, joka ei preferoi eurooppalaista, toimisi siis hankintasääntelyn mukaisesti.

Teknologiaateollisuus suhtautuu varauksellisesti laajoihin paikallisen sisällön ja alkuperän vaatimuksiin julkisissa hankinnoissa. Eurooppalaiset yritykset toimivat globaaleissa ja pitkälle erikoistuneissa arvoketjuissa, joissa kilpailukyky perustuu mahdollisuuteen hyödyntää parhaita saatavilla olevia teknologioita, komponentteja ja raaka-aineita. Kilpailua ei pidä rajoittaa perusteetta. Mahdollista eurooppalaisen etusijan käyttöä tulisi joka tapauksessa kehittää vain harkitusti ja hallitusti pitkän aikavälin kilpailukyvyn näkökulmasta, ja jättäen se hankintojen yleissääntelyn sijaan sektorikohtaisiin säädöksiin ja rahoitusohjelmiin.

Komission esitys tekee turvallisuudesta, resilienssistä ja taloudellisesta turvallisuudesta hankintojen ohjaavan tavoitteen (5 artiklan d alakohta, "strategic independence"). Teknologiaateollisuus tukee tavoitetta ja korostaa, että kriittisissä hankinnoissa ensisijainen keino ovat riskiperusteiset resilienssi- ja toimitusvarmuusvaatimukset (69 artikla), ei alkuperä. Alkuperään perustuvia poissulkevia rajoituksia käytetään vain tiettyihin EU-tasolla tunnistettuihin strategisiin riippuvuuksiin komission päätöksellä (72 ja 75 artikla), ei yksittäisten hankintayksiköiden harkinnan varassa. Resilienssi rakentuu hajautetuista toimitusketjuista ja luotettavista kumppaneista.

Teknologiaateollisuus pitää laatuun, kestävyYTEEN, turvallisuuteen ja toimitusvarmuuteen perustuvia hankintakriteerejä lähtökohtaisesti perustellumpina kuin laaja-alaista alkuperäsääntelyä tai yleisiä "Buy European" -vaatimuksia. Kriteerien tulee olla tarkkarajaisia ja riskiperusteisia sekä WTO:n GPA-sopimuksen ja EU:n kauppasopimusten mukaisia.

Esityksen V luku antaa hankintayksiköille laajan vapaaehtoisen European preference -etusijatyökalupakin (73 artikla: osallistumisen rajaaminen, alkuperävaatimus, hintavähennys tai lisäpisteet arvioinnissa sekä hylkäys, jos unioni- tai katetun alkuperän osuus on alle 50 prosenttia).

Tavaroiden alkuperä määritetään tullikoodeksin mukaan (74 artikla), mikä on globaaleissa arvoketjuissa toimivalle teknologiaateollisuudelle keskeinen kysymys: komission tulee tarjota sitova ja maksuton digitaalinen alkuperän määrittäytökalu.

On myös myönteistä, että 72 artiklassa on säädetty selvästä valtuudesta komissiolle sulkea ulos tiettyjä sekä eurooppalaisiksi katsotusta että kolmansista valtioista tulevia taho, jos sen katsotaan uhkaavan hankinnan turvallisuutta (72 artiklan alakohta b).

3. Kyberturvallisuus

Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että mahdolliset hankinnan kohteen resilienssikriteerit perustuvat hankintayksikön laatimiin ennakollisiin vaikutusarvioihin tai esim. yhteiseurooppalaisiin vaatimuksiin (ks. EU CSA2-asetusluonnos) huomioiden globaalien arvoketjujen toiminnan. CSA2:n myötä ehdotetaan perusteltua ja tarpeellista EU:n ICT-toimitusketjujen turvallisuuden hallinnan mekanismia. Sen avulla voidaan tunnistaa kolmansien maiden ja niistä tulevien tuotteiden aiheuttamat ei-tekniset kriittiset ICT-riskit ja mahdollistaa näiden toimittajien rajoittaminen kriittisen infrastruktuurin, julkisten hankintojen ja EU-rahoituksen ulkopuolelle. Käytännössä mekanismi täyttää aukon, jota EU:n NIS2-direktiivi ja kyberkestävyysäädös (CRA) eivät voi kattaa. Muiden säädösten edellyttämä tekninen vaatimustenmukaisuus ei riitä, mikäli eurooppalaisten toimijoiden data kulkee epäluotettavan infrastruktuurin kautta. Esityksen 66 artiklan 5 kohta velvoittaa sulkemaan CSA2:n mukaisesti korkean riskin toimittajaksi tunnistetun toimijan pois hankinnasta. Teknologiateollisuus tukee tätä kytkentää.

Toimitusketjujen kautta toteutettavat tietoturvaloukkaukset ja ei-tekniset riskit ovat kasvaneet merkittävästi ja vaikuttavat laajasti EU:n taloudelliseen sekä yhteiskunnalliseen turvallisuuteen. Resilienssitavoitteisiin kytkeytyvän ICT-toimitusketjujen turvallisuuden hallintamekanismin tuleekin rakentua EU-tasoiselle, riskiperusteiselle ja teknologianeutraalille kehykselle, jonka avulla kriittiset ICT-komponentit (komponentti, järjestelmä, laite, palvelu tai alusta) ja niihin liittyvät toimittajariippuvuudet (kyberriskit, kolmansien maiden lainsäädännöllinen tai geopolitiittinen vaikutusvalta) voidaan hallita koko sisämarkkinoiden laajuudella.

Esityksen 69 artikla (resilienssi ja toimitusvarmuus kriittisille toimijoille) on Teknologiateollisuuden kannalta esityksen keskeisin resilienssisäännös. Sen mukaisesti toimitusketjun hajauttaminen, unionissa sijaitsevat varmuusvarastot, jatkuvuus- ja toipumissuunnitelmat, varaosien ja ohjelmistopäivitysten saatavuussitoumus, kriisiajan lisäkapasiteetti, tuplavarausten ilmoitusvelvollisuus sekä muiden hankintayksiköiden joustava liittymislauseke vastaavat pitkälti suomalaista huoltovarmuusmallia. Teknologiateollisuus tukee artiklaa ja esittää siihen täsmennyksiä:

Ensiksi 69 artikla koskee vain hankintoja, joissa hankintayksikkö itse on CER-direktiivin mukainen kriittinen toimija. Soveltamisala tulisi laajentaa hankintoihin, jotka kohdistuvat kriittiseen infrastruktuuriin tai sen komponentteihin hankintayksikön statuksesta riippumatta. Toiseksi varastointi- ja lisäkapasiteettisitoumukset sitovat yritysten pääomaa, joten niiden hinnoittelusta ja korvaamisesta on säädettävä selkeämmin kuin viittauksella ”sovittaviin ehtoihin”, ja vaatimusten on oltava velvoittavia ja perustuttava CER-direktiivin 12 artiklan mukaiseen riskiarvioon.

Tuotteiden ja palveluiden sertifiointin tulee säilyä lähtökohtaisesti vapaaehtoisena ja sertifiointia tulisi edellyttää vain hyvin rajatuissa tapauksissa. Mahdollisissa vaatimuksissa tulisi tukeutua EU-tasoiisiin sertifiointijärjestelmiin ehdotetun CSA2:n mukaisesti. Esityksen 68 artiklan 3 kohdasta puuttuu 66 ja 69 artiklojen kaltainen riskiperusteinen kynnys, ja yhdessä 92 artiklan 2 kohdan kanssa se mahdollistaa kolmannen osapuolen todistusten vaatimisen tuotteilta, joille CRA säättää valmistajan itsearviointin. Korjaus on rakenteellisesti yksinkertainen: Sekä 68 artiklaan että 92 artiklan 2 kohtaan lisätään 66 artiklan 6 kohtaa

vastaava mekanismi, jonka nojalla komissio voi vahvistaa yhteiset kyberturvallisuuseritelmät tai vertailuperusteet tietyille tuote- ja palveluryhmille tukeutuen CSA2:n mukaisiin sertifiointijärjestelmiin ja yhdenmukaistettuihin standardeihin. Samalla on kirjattava, että 3 kohdan nojalla asetettavat vaatimukset viittaavat ensisijaisesti CRA:han, NIS2:een ja EU-tasoihin sertifiointijärjestelmiin eivätkä kansallisiin kriteeristöihin.

Ehdotetusta 68 artiklan 3 kohdasta riskiperusteinen kynnys puuttuu kokonaan. Mikä tahansa hankintayksikkö voi missä tahansa hankinnassa asettaa kyberturvallisuusvaatimuksia, vähimmäis- ja soveltuvuusvaatimukset mukaan lukien, ilman että hankinnan kohteeseen liittyvää riskiä on tunnistettu tai dokumentoitu. Tämä on vastoin riskiperusteisuutta ja vastoin ehdotuksen omaa logiikkaa samassa luvussa. Se on myös huonoa turvallisuuspolitiikkaa: korkeimman tason kyberturvallisuusvaatimusten asettaminen matalan riskin hankinnoissa kuluttaa sekä tilaajan että tarjoajan resursseja ilman riskin alenemista ja vie huomiota niistä hankinnoista, joissa riski on todellinen. Teknologiaateollisuus esittää, että kyberturvallisuusvaatimusten on oltava oikeasuhtaisia hankintayksikön dokumentoimaan riskiin, ja että CRA:n soveltamisalaan kuuluvalla tuotteella ei saa vaatia CRA:n ylittävää vaatimustenmukaisuuden arviointia.

Komissio nimeää perustelumistiossaan CSA2:n, CADA:n, IAA:n ja Chips Act 2.0:n hankinta-asetuksen rinnakkaissäädöksiksi ja pyytää lainsäätäjiä varmistamaan niiden johdonmukaisuuden. Teknologiaateollisuus kannattaa tätä: ei-tekniset toimittajariskit tulee hallita näiden säädösten EU-tason mekanismeilla ja tekniset kyberturvallisuusvaatimukset ankkuroida CRA:han, eikä hankinta-asetukseen pidä rakentaa niiden kanssa päällekkäistä vaatimuserrosta.

4. Laadun painoarvon lisääminen on kannatettavaa

Hankintayksiköiden tulisi pääsääntöisesti aina toteuttaa markkinavuoropuhelu ennen varsinaisen hankintailmoituksen julkaisemista. Tällä tavoin mahdollisen asetettujen kriteerien epäkohdat saadaan ajoissa tietoon, ja kriteerejä voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisemmin. Esityksen 30 artikla jättää markkinavuoropuhelun (market consultations) edelleen vapaaehtoiseksi. Teknologiaateollisuus ehdottaa yleistä veloitetta markkinavuoropuhelun käymiseen.

Laatukriteerien soveltamisessa on huomioitava tuotteiden ja komponenttien saatavuus, kustannusvaikutukset, tekniset ominaisuudet sekä markkinatilanne. Teknologiaateollisuus pitää tärkeänä, että sääntely mahdollistaa poikkeukset esimerkiksi korkean kustannustason, rajallisen tarjoajamäärän, teknologisen erityisosaamisen tai toimitusvarmuuden perusteella. Esityksen 76 artikla sisältää poikkeukset tilanteisiin, joissa unioni- tai katettua toimittajaa ei ole, tarjouksia ei saada tai kustannukset ovat kohtuuttomat. Osiin jakamisen perusteeksi nostettu riippuvuuden vähentäminen (100 artikla) on tervetullut, mutta jakaminen ei saa hajottaa järjestelmätoimittajan kokonaisvastuuta monimutkaisissa toimituksissa.

Teknologiaateollisuus tukee komission esitystä siitä, että laadun painoarvo tarjousten vertailussa on oltava vähintään 30 prosenttia, ja työvoimaintensiivissä hankinnoissa vähintään 50 prosenttia. On myönteistä, että julkisissa hankinnoissa hinnan sijaan kokonaistaloudellinen edullisuus painaa enemmän (esimerkiksi Life-Cycle Costing, LCC). LCC-menetelmät toimivat parhaiten korkean jalostusasteen tuotteiden hankinnoissa, koska

niiden avulla huomioidaan koko elinkaaren aikaiset kustannukset, kuten hankinta-, käyttö- ja loppukäytön kustannukset. Tämä toisi kilpailuetua eurooppalaisille teknologiateollisuuden tuotteille, jotka tarjoavat pitkän aikavälin säästöjä esimerkiksi energiatehokkuudessa ja huollossa. Esityksen 98 artikla tekee parhaasta hinta-laatusuhteesta oletusmenettelyn vähintään 30 prosentin laaturainotuksella (alakohta 4) ja nimeää resilienssin ja toimitusvarmuuden nimenomaisesti sallituiksi laatuksiteereiksi. Teknologiateollisuus tukee tätä.

Julkiset hankinnat voivat olla keino ohjata kysyntää kohti kestävämpiä ratkaisuja. Teknologiateollisuus korostaa, että tarkoista kriteereistä säädetään substanssilainsäädännössä, eikä hankintasäännöissä. Tällöin kestävyyskriteerit pysyvät mahdollisimman yhdenmukaisina ja tarkkarajaisina EU:n laajuisesti. Lisäksi on tärkeää säilyttää teknologianeutraalisuus ja hyödyntää kansainvälisiä ISO-standardeja hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Vähähiilisyys- ja kiertotalousvaatimusten käyttäminen muiden ympäristö- ja laatuuperusteiden ohella on keino ohjata kysyntää kohti vähäpäästöisempiä ja kiertotaloutta toteuttavia tuotteita. Vaatimusten mitoituksessa ja velvoittavuudessa on kuitenkin huomioitava saatavuus EU:ssa ja kansainvälisillä markkinoilla sekä niiden kilpailu- ja kustannusvaikutukset. Vähähiilisyys- tai kiertotalouteen liittyviä määrällisiä kriteerejä ei tulisi asettaa EU-sääntelyssä oikeudellisesti velvoittavaksi kelpoisuus- tai vähimmäisvaatimukseksi, vaan sitä tulisi soveltaa ei-sitovana tavoitetasona, joka tuo tarjoajalle lisäpisteitä julkisissa hankinnoissa ja tukijärjestelmissä. Vaatimusten on myös oltava selkeitä ja tarkkarajaisia.

5. Hankintamenettelyiden yksinkertaistaminen on kannatettavaa, mutta kallista

Teknologiateollisuus korostaa, että julkisten hankintojen tuleva uudistus tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden yksinkertaistaa yritysten pääsyä hankintoihin ja vähentää sääntelytaakkaa. Komission vaikutusarvion mukaan uudet vaatimukset aiheuttavat yrityksille 477 miljoonan euron vuotuiset lisäkustannukset, minkä vuoksi digitaalisen ekosysteemin tuomat säästöt on toteutettava täysimääräisesti.

Lisäksi Teknologiateollisuus vaatii tehokasta toimintaa kolmansista maista tulevan epäreilun kilpailun torjumiseksi, esimerkiksi vahvistamalla sääntöjä poikkeuksellisen alhaisten tarjousten hylkäämiseksi ja käyttämällä komission olemassa olevia välineitä kuten ulkomaisten tukien asetuksen ((EU) 2022/2560) mukaisia toimenpiteitä. Esityksen 101 artikla tekee selvityspyynnön pakolliseksi, mutta sen 2 kohdan b alakohta hyväksyy perusteeksi vain sisämarkkinoille soveltuvan valtiontuen eikä mainitse kolmansien maiden tukia. Selvitysvelvollisuus tulee ulottaa kolmansista maista saatuihin tukiin, ja hankintayksikölle tulee säätää ilmoitusvelvollisuus komissiolle ulkomaisten tukien asetuksen mukaisesti, kun tuesta on viitteitä.

Lisätietoja:

Akseli Koskela, Johtaja (Ennakointi ja varautuminen), akseli.koskela@teknologiateollisuus.fi; +358 44 2771780

